

*Προγραμματισμός
διδασκαλίας,
μέθοδοι
διδασκαλίας και
αξιολόγησης στα
φιλολογικά
μαθήματα*

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΚΑΛΑΟΥΖΗ

ΣΕΕ ΠΕ02 ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ 2^{ΟΥ} ΠΕΚΕΣ Ν. ΑΙΓΑΙΟΥ

Βασικές παραδοχές για την διασφάλιση μιας εύρυθμης σχολικής χρονιάς

- Κατά τη δόμηση της διδασκαλίας μας πρέπει να λάβουμε υπόψη το μαθητικό και μαθησιακό δυναμικό της τάξης μας (ποιους/ες διδάσκουμε και ποιο είναι το γνωστικό τους επίπεδο) και το διαθέσιμο χρόνο και να καλύψουμε τα ακόλουθα επιστημολογικά ερωτήματα:
 - **A. ΤΙ ΔΙΔΑΣΚΟΥΜΕ** Έννοιες προϋπάρχουσας γνωστικής δομής στις οποίες ενσωματώνεται η νέα γνώση.
 - **B. ΓΙΑΤΙ ΔΙΔΑΣΚΟΥΜΕ** Στόχοι της διδασκαλίας μας.
 - **Γ. ΠΩΣ ΘΑ ΔΙΔΑΞΟΥΜΕ** Διδακτική μέθοδος και αντίστοιχες τεχνικές και μέσα που θα ακολουθήσουμε.
 - **Δ. ΠΩΣ ΘΑ ΞΕΡΟΥΜΕ ΑΝ ΠΕΤΥΧΑΜΕ** Αξιολόγηση της διδασκαλίας μας

Το «τι» της διδασκαλίας

- Απαιτείται
- Α. Μελέτη του ΠΣ του γνωστικού αντικειμένου που θα διδάξω. Στο ΠΣ δίνεται το περίγραμμα της σκοποθεσίας, στοχοθεσίας, των μεθόδων διδασκαλίας και των τρόπων αξιολόγησης του μαθήματος
- Β. Μελέτη των Οδηγιών Διδασκαλίας → Ανανεώνονται κάθε χρόνο, αναλύουν τους ειδικούς στόχους, προτείνουν μεθόδους προσέγγισης, καθοδηγούν ως προς τον αριθμό κειμένων ή ενοτήτων που πρέπει να διδαχθούν, συνήθως συνοδεύονται από διδακτικά παραδείγματα - σενάρια προς εφαρμογή.
- Γ. Μελέτη διδακτικών εγχειριδίων: Τα διδακτικά εγχειρίδια έχουν συγγραφεί ώστε να υπηρετούν τους στόχους του ΠΣ. Γι' αυτό η διδασκαλία τους θα πρέπει να συμβαδίζει με τους σκοπούς και τις στοχεύσεις του ΠΣ και να συγκλίνει με τις προτεινόμενες μεθόδους διδασκαλίας

Το «γιατί» της διδασκαλίας

- Είναι σημαντικό, σε κάθε ενότητα που αναλαμβάνουμε να διδάξουμε, να ξεκαθαρίσουμε από πριν τους στόχους της διδασκαλίας.
- Οι στόχοι, κάθε φορά πρέπει να είναι **λίγοι** και βάσει αυτών να σχεδιάζονται οι **δραστηριότητες** που δίνουμε στους μαθητές.

Το «γιατί» της διδασκαλίας

- Τι & Σε ποιον;
- Οι στόχοι διαμορφώνονται αφενός από το τι θέλουμε να διδάξουμε, αλλά και από το μαθητικό κοινό που έχουμε.
- Σε περίπτωση που οι μαθητές έχουν κενά, ή μαθησιακές δυσκολίες, χρειάζεται να προσαρμόζουμε τους στόχους μας μέσω της διαφοροποίησης της διδασκαλίας.

Βασικές κατηγορίες στόχων

• 1) **Γνωστικός τομέας** (Νοητικές διαδικασίες, δηλ. με ποιους τρόπους οι εκπαιδευόμενοι σκέπτονται, δρουν ή αισθάνονται, αφού διδαχθούν ένα διδακτικό αντικείμενο) (Bloom)

2) **Συναισθηματικός τομέας** (τάσεις και αξίες που διαμορφώνουν οι εκπαιδευόμενοι μετά τη διδασκαλία ενός αντικειμένου) (Bloom, Krathwolth) και

3) **Ψυχοκινητικός τομέας** (Κινητικές δεξιότητες που αποκτούν οι εκπαιδευόμενοι, από τη διδασκαλία ενός αντικειμένου) (Simpson, Kimbler, Harrow)

Οι στόχοι μας θα πρέπει να

- Είναι συμβατοί με τους σκοπούς του μαθήματος – Καλύπτουν τα περισσότερα είδη μάθησης (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις).
- Είναι συγκεκριμένοι (για να έχουν νόημα) και διατυπωμένοι με πληρότητα και σαφήνεια (για να μην αφήνουν περιθώρια για παρερμηνείες)
- Είναι μετρήσιμοι (αξιολογήσιμοι)
- Είναι επιτεύξιμοι (αντιστοιχούν σε γνώσεις, δυνατότητες και εμπειρίες που πρέπει να έχουν οι μαθητές για να επιτευχθούν).
- Ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα - σε ανάγκες ή και σε ενδιαφέροντα των μαθητών (& στη γενικότερη μόρφωσή τους).
- Είναι χρονικά πραγματοποιήσιμοι -Αξίζουν τον χρόνο που θα διατεθεί και την προσπάθεια που θα κάνει ο μαθητής

Οι στόχοι πρέπει να είναι SMART

- Specific - Συγκεκριμένοι**
- Measurable - Μετρήσιμοι**
- Achievable - Επιτεύξιμοι**
- Realistic - Ρεαλιστικοί**
- Time bound - Χρονικά πραγματοποιήσιμοι**

Προσοχή στον χρόνο!

- Η διαχείριση του χρόνου είναι πολύ σημαντική.
- Ο τρόπος που βοηθά σημαντικά στη ρύθμιση του χρόνου διδασκαλίας είναι ο έγκαιρος σχεδιασμός της διδασκαλίας.

Το «πώς» της διδασκαλίας

- Οι μέθοδοι διδασκαλίας χωρίζονται χονδρικά σε δύο μεγάλες κατηγορίες:
- Α) Δασκαλοκεντρικές
- Β) Μαθητοκεντρικές
- Στα ΠΣ προτείνεται η αξιοποίηση όσο το δυνατόν περισσότερων τεχνικών που ενισχύουν τη μαθητοκεντρική διδασκαλία, χωρίς να αποκλείεται ο συνεχής συνδυασμός της με την άμεση/κατευθυνόμενη διδασκαλία.

shutterstock.com · 1931211374

Δασκαλοκεντρική μέθοδος

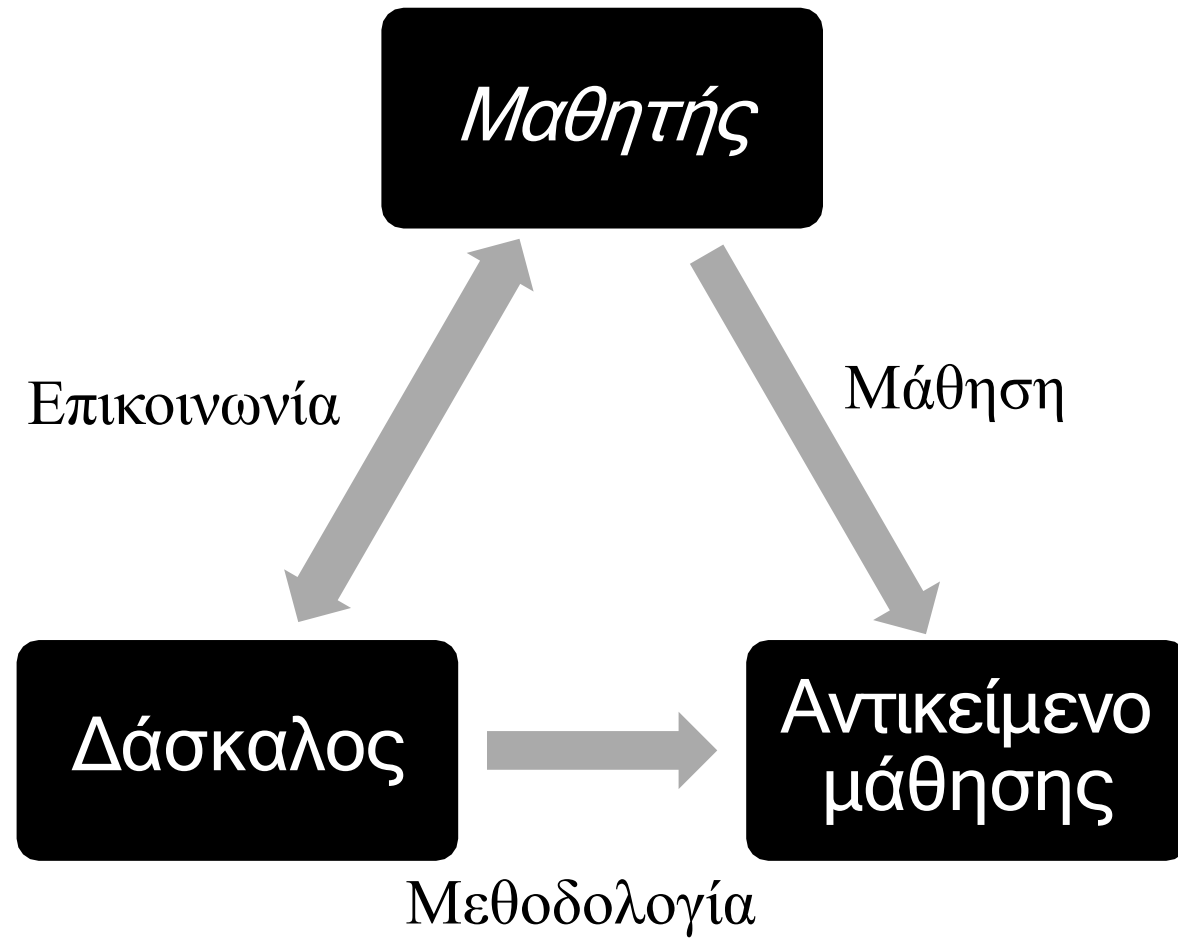
- Προχωρά γρήγορα την παράδοση της ύλης, αλλά ο μαθητής = παθητικός δέκτης,
- ευνοεί ή λειτουργεί μόνο στους καλούς μαθητές και αποκλείει τους αδύναμους, δίνει έμφαση στην αποστήθιση.

Μαθητοκεντρική μέθοδος

- Προϋποθέτει την ενεργό εμπλοκή των μαθητών, ενθαρρύνει την ομαδική εργασία, δίνεται έμφαση στην γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών, προάγει τη διερεύνηση - επαγωγική γνώση.
- Τα μειονεκτήματα είναι ότι έχει δυσκολία οργάνωσης, ευελιξία και εξοικείωση εκ μέρους του εκπαιδευτικού, καλή οργάνωση

Η επιλογή της μεθόδου διδασκαλίας πραγματοποιείται ανάλογα με

- Το διδακτικό μοντέλο-πλαίσιο
- Με τη σύνθεση της τάξης
- Τις δυνατότητες των μαθητών
- Τις δυνατότητες του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο εντάσσεται η μαθησιακή διαδικασία,
- Την υλικοτεχνική υποδομή
- Τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο που προβλέπεται για κάθε ενότητα του συγκεκριμένου αντικειμένου.

Ποια μέθοδο να χρησιμοποιήσω;

- Ένας εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιεί περισσότερες από μία μεθόδους κατά τη διάρκεια της διδακτικής πράξης.
- Οι μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης είναι αναγκαίο να εναλλάσσονται.
- Προτείνονται συνεργατικές εκπαιδευτικές και μαθησιακές μέθοδοι (μέθοδος project, συζήτηση, μάθηση βασισμένη σε πρόβλημα, μάθηση μέσω παρατήρησης, βιωματικές προσεγγίσεις, παιχνίδια ρόλων, προσομοιώσεις, δραματοποίηση κ.λπ.) και αναλόγως των εκπαιδευτικών αναγκών επιλέγεται η ενδεδειγμένη

Μεθόδευση διδασκαλίας

Σχεδιασμός

Έλεγχος
αποτελέσματος

Μακροεπίπεδο

Μικροεπίπεδο

Διεξαγωγή

Οργάνωση
(μετωπική
κ.λπ.)

Πορεία
(στάδια/
φάσεις)

Μορφές
(μονόλογος
κ.λπ.)

Μέσα

Σκοποί Αξιολόγησης

- **Αθροιστικοί/Συγκριτικοί**
 - Εξωτερικές / Εξωσχολικές πιέσεις
 - Συγκέντρωση και δημοσιοποίηση στοιχείων
 - Μοχλός πίεσης για βελτίωση αποτελεσμάτων
 - Ανταγωνισμός
 - Λογοδοσία
- **Διαμορφωτικοί**
 - Βελτίωση εκ των έσω
 - Συγκέντρωση στοιχείων και διάγνωση αναγκών
 - Πίεση / προσπάθεια για βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και της παρεχόμενης εκπαίδευσης

Αξιολόγηση αποτελεσμάτων διδασκαλίας

- **Αρχική-Διαγνωστική** → απαραίτητη κάθε φορά που αναλαμβάνουμε ένα νέο τμήμα στην αρχή της χρονιάς.
- Χρήσιμη και για τμήμα που αναλαμβάνουμε για συνεχόμενες χρονιές.
- **Διαμορφωτική ή Διάμεση:** μια αξιολόγηση λειτουργεί διαμορφωτικά στον βαθμό που τα στοιχεία από την αξιολόγηση χρησιμοποιούνται – από τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές ή τους ομότιμους τους – για τη λήψη βελτιωμένων αποφάσεων σχετικά με τα επόμενα βήματα στην διδασκαλία

Στρατηγικές διαμορφωτικής αξιολόγησης

- Παρατηρούμε στοχευμένα τα παιδιά όταν εργάζονται σε μία εργασία διαμορφωτική αξιολόγησης –
- Σημειώνουμε τι παρατηρήσαμε.
- Ακούμε τα παιδιά κατά την παραγωγή προφορικού λόγου και όταν σκέφτονται μεγαλόφωνα – Σημειώνουμε τι παρατηρήσαμε.
- Ελέγχουμε σε ποιο βαθμό κατέχουν τις προαπαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες (π.χ. δίνουμε ένα δελτίο εισόδου)
- Ζητούμε να καταγράψουν κάτι σε σχέση με ένα μάθημα ή μια συζήτηση/εργασία.
- Μαζεύουμε την εργασία για διόρθωση.
- Συμπληρώνουν εργασίες /προβλήματα /ερωτήσεις και ελέγχουμε τις λύσεις/απαντήσεις

Αξιολόγηση αποτελεσμάτων διδασκαλίας

- Αθροιστική ή Τελική: Τα δεδομένα της αθροιστικής αξιολόγησης συλλέγονται από τα αποτελέσματα των μαθητών στα τελικά, συνήθως γραπτά, διαγωνίσματα (Weir & Roberts 1994:14).
- Όμως, μια αποτελεσματική αθροιστική αξιολόγηση δεν οδηγεί μόνο σε μια γραπτή αναφορά για το επίπεδο επίδοσης των μεμονωμένων μαθητών, αλλά και σε συμπεράσματα αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του προγράμματος και της διδασκαλίας, με σκοπό τη μελλοντική βελτίωσή τους (Δημητρόπουλος 1983:28).
- Αυτοαξιολόγηση- Ετεροαξιολόγηση
- Μεταγνωστική: Ικανότητα των μαθητών να διακρίνουν τις άμεσες και μακράς διάρκειας επιδράσεις στη μάθηση / ενεργός έλεγχος πάνω στις γνωστικές διαδικασίες.

Νέο Σχολείο-Πρώτα ο μαθητής (2011)

- Μαθητοκεντρικές διδακτικές προσεγγίσεις - Βασικές μέθοδοι
 - η διαθεματική προσέγγιση
 - τα σχέδια εργασίας (project)
 - η ομαδοσυνεργατική μέθοδος
 - η διαφοροποιημένη διδασκαλία
 - η αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία
- Τα ΠΣ θέτουν στο επίκεντρο το μαθητή και δίνουν ενεργό-πρωταγωνιστικό ρόλο στον/ην εκπαιδευτικό
- Εκπαιδευτικός πρωταγωνιστής = σχεδιαστής-δημιουργός εκπαιδευτικών περιβαλλόντων, υλικών και σεναρίων

ΝΕΑ Προγράμματα Σπουδών (2021)

- Αφετηρία τα μαθησιακά αποτελέσματα, δηλαδή όλα όσα χρειάζεται ο/η μαθητής/τρια να γνωρίζει, να κατανοεί και να μπορεί να εφαρμόσει στο τέλος κάθε μαθησιακής διαδικασίας.
- Η έμφαση από το γνωστικό αντικείμενο, τους/τις διδάσκοντες/ουσες, τη διδακτική διαδικασία → στους/στις μαθητές/τριες και τα μαθησιακά αποτελέσματα.
- Επιδιώκεται μια Αντίστροφη Πορεία Σχεδιασμού, η βάση σχεδιασμού είναι τα μαθησιακά αποτελέσματα και όλες οι υπόλοιπες παράμετροι εξαρτώνται από τον καθορισμό αυτών.

Τα νέα ΠΣ (εφαρμόζονται πιλοτικά στα ΠΕΙΣ και Πρότυπα Γυμνάσια και Λύκεια από το **2022** έως **2023**)

- Θέτουν τους/τις μαθητές/τριες στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας, χωρίς αποκλεισμούς:
- Υψηλές προσδοκίες κατάλληλα προσαρμοσμένες σε κάθε μαθητή/τρια
- Συνοχή
- Μάθηση με νόημα και σύνδεση με την κοινότητα
- Συμπερίληψη
- Βασικά στοιχεία διδακτικής μεθοδολογίας: ενεργός συμμετοχή και συνεργασία, περιβάλλον καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητικής μάθησης, βιωματικής & επικοινωνιακής προσέγγισης, συνεργατικής επίλυσης προβλήματος και μετασχηματιστικής λογικής
- Μεταγνωστικές δεξιότητες (Μαθαίνω πώς να μαθαίνω)

Ωρολόγια προγράμματα

- Αφορά τον **αριθμό ωρών διδασκαλίας** που διδάσκεται **κάθε μάθημα σε κάθε τάξη** μιας σχολικής βαθμίδας σύμφωνα με το Νόμο

- https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/orologia_programmata_gymnasiou_0.pdf
(Ωρολόγιο Γυμνασίων - ΓΕΛ ημερήσιων - εσπερινών)

Σχεδιασμός-Προγραμματισμός διδασκαλίας

- Οι προκαταρτικές ενέργειες του/ης εκπ/κού που στοχεύουν στην εξασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών για την καλύτερη επίτευξη των μαθησιακών στόχων μέσα στον δεδομένο χρόνο
- συνειδητή λήψη αποφάσεων για το πριν, το κατά και το μετά της διδασκαλίας
- Καθορίζει τα μαθησιακά αποτελέσματα, τη σειρά των ενεργειών εκπαιδευτικού-μαθητών, τον τρόπο οργάνωσης της τάξης, τη διδακτική μεθοδολογία, τα μέσα διδασκαλίας και το εποπτικό υλικό, τις μαθησιακές δραστηριότητες & τον χρονοπρογραμματισμό τους, τους τρόπους αξιολόγησης επίτευξης των διδακτικών στόχων

Σχέδιο ωριαίας διδασκαλίας (Πλάνο διδασκαλίας)

- Πρόκειται για το σχέδιο διδασκαλίας που περιγράφει με σαφήνεια τους στόχους και τις ενέργειες εκπαιδευτικού και μαθητών/τριών που αφορούν μια διδακτική ώρα (διάρκειας 40-45 λεπτών)
- Σχεδιάζεται από τον/ην εκπαιδευτικό λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε τάξης όπως χαρακτηριστικά και επίπεδο μαθητών/τριών, υλικοτεχνική υποδομή σχολικής μονάδας, διαθέσιμο εκπαιδευτικό υλικό, ΑΠ γνωστικού αντικειμένου κ.λπ.

Σχέδιο ωριαίας διδασκαλίας (Πλάνο διδασκαλίας)

- **Τι περιλαμβάνει ένα διδακτικό πλάνο; (Συνοπτικά)**
- τους διδακτικούς στόχους (και τα μαθησιακά αποτελέσματα)
- το περιεχόμενο-αντικείμενο διδασκαλίας
- τις διδακτικές μεθόδους,
- τα εποπτικά μέσα και υλικά,
- την πορεία ενεργειών και τις μαθησιακές δραστηριότητες
- τη διαδικασία αξιολόγησης της μάθησης

Επίπεδα Σχεδιασμού-Προγραμματισμού διδασκαλίας Δ/ΘΜΙΑ Εκπαίδευση

Σημασία προγραμματισμού

- ενίσχυση αυτοπεποίθησης & μείωση του άγχους των εκπ/κών,
- εξασφάλιση ότι τα μαθήματα οδηγούν σε προκαθορισμένους στόχους και μαθησιακά αποτελέσματα που σε συμφωνία με το ΑΠ,
- αποτελεσματική διαχείριση και εξοικονόμηση χρόνου,
- παροχή ευκαιριών εφαρμογής καινοτομιών και δοκιμής νέων προσεγγίσεων στη διδασκαλία,
- τήρηση αρχείου των όσων έχουν διδαχθεί και τη χρήση του σε μελλοντικούς προγραμματισμούς μαθημάτων,
- αυτό-αξιολόγηση και ετεροαξιολόγηση της διδασκαλίας με σκοπό την περαιτέρω βελτίωση της.

Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός-Σχολικού έτους

- Αφορά όλη τη σχολική χρονιά και βασίζεται στο επίσημο ΠΣ του μαθήματος
- Ο/η εκπαιδευτικός :
- Ενημερώνεται για το ισχύον ΠΣ σκοπούς, μεθόδους, περιεχόμενο, αξιολόγηση,
- ιεραρχεί & καθορίζει προτεραιότητες στο πλαίσιο της αυτονομίας που παρέχει το ΠΣ,
- επιλέγει βοηθητικό διδακτικό υλικό,
- καταρτίζει το γενικό/αδρό χρονοπρογραμματισμό της διδακτέας ύλης,
- οργανώνει ζητήματα που θα συνεισφέρουν στην επίτευξη των στόχων, όπως: οι καθημερινές ρουτίνες διδασκαλίας, η διερεύνηση των αναγκών-δυνατοτήτων των μαθητών/τριών του, η υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων, διδακτικών επισκέψεων, καινοτόμων προγραμμάτων
- Δεν παραμένει αμετάβλητος σε όλη τη διάρκεια του έτους, αλλά αναδιαμορφώνεται, αναπροσαρμόζεται & βελτιώνεται/εμπλουτίζεται ανάλογα με τις εκάστοτε εκπαιδευτικές ανάγκες και συνθήκες

Μεσοπρόθεσμος σχεδιασμός

- Με βάση τα δυο ακαδημαϊκά τετράμηνα, η ολοκλήρωση των οποίων σηματοδοτεί την αξιολόγηση/βαθμολόγηση των μαθητών/ριών, ο μεσοπρόθεσμος σχεδιασμός στοχεύει:
- στην εκτίμηση-αποτίμηση της διδακτικής πορείας,
- στον χρονικό επαναπροσδιορισμό της μαθησιακής διαδικασίας
- Μπορεί να έχει τη μορφή πίνακα, οργανογράμματος, σχήματος ή εννοιολογικού χάρτη όπου θα αποτυπώνει τις θεματικές ενότητες που θα διδαχθούν σε κάθε 4μηνο

Βραχυπρόθεσμος σχεδιασμός – Ωριαίος

- Πλάνο διδασκαλίας
- Η σύνταξη και χρήση του, βοηθά στον καλύτερο προγραμματισμό της διδασκαλίας και των μαθησιακών δραστηριοτήτων
- Αποτελεί το βασικό βοήθημα διδασκαλίας ιδιαίτερα για τους νέους εκπαιδευτικούς (και όχι μόνο)
- Η απουσία χρονοπρογραμματισμού των δραστηριοτήτων μπορεί να οδηγήσει σε ημιτελείς διδασκαλίες.
- Εξασφαλίζει την συμφωνία των μαθησιακών διαδικασιών, υλικών και μέσων με τους σκοπούς και τους στόχους του ΠΣ

Διδακτικό σενάριο

- Διευρυμένο σχέδιο διδασκαλίας που περιγράφει με σαφήνεια τη διδακτική διαδικασία.
- Αφορά σε συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, περιγράφει με σαφήνεια σκοπούς, στόχους, μαθησιακά αποτελέσματα, τις διδακτικές αρχές, μεθόδους και μαθησιακές δραστηριότητες που υπηρετούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το ΠΣ.
- Υλοποιείται συνήθως σε περισσότερες από μια ώρες διδασκαλίας (ενότητα μαθημάτων), μέσα από μια σειρά διαδοχικών μαθησιακών δραστηριοτήτων που συνδέονται μεταξύ τους.

Ενδεικτικά μέρη σχεδίου μαθήματος

- Ταυτότητα (τάξη-τμήμα, γνωστικό αντικείμενο, διδακτική ενότητα)
- Γενικοί Σκοποί μαθήματος – Μετρήσιμοι Στόχοι: από τα ΠΣ
- Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα (Γνώσεις-δεξιότητες)
- Περιεχόμενο-ύλη διδασκαλίας
- Μέθοδος διδασκαλίας - Διδακτικές τεχνικές
- Εποπτικά/ διδακτικά μέσα υλικά
- Πορεία διδασκαλίας–Χρονοπρογραμματισμός (Διδακτικές φάσεις-στάδια διδασκαλίας), Ενέργειες εκπαιδευτικού-μαθητών
- Αξιολόγηση διδασκαλίας. Προσδιορισμός τρόπων αξιολόγησης μαθητών/τριών και τεκμηρίων μάθησης.
- Βιβλιογραφία-Πηγές

Ερωτήματα που μπορεί να μας απασχολούν

- Πως διαχειρίζομαι/προσαρμόζω το περιεχόμενο/την ύλη διδασκαλίας σε περίπτωση υπέρμετρης απώλειας διδακτικών ωρών λόγω έκτακτων καταστάσεων;
- Τι κάνω σε περίπτωση έλλειψης μέσων διδασκαλίας και τεχνικού εξοπλισμού που θεωρώ απαραίτητο για την διδασκαλία που έχω σχεδιάσει-προγραμματίσει;
- Πως προσαρμόζω την διδακτική πορεία σε καταστάσεις ιδιαιτεροτήτων των μαθητών/τριών.

Παράγοντες εκτροπής προγραμματισμού

- Προβλεπόμενες απώλειες διδακτικών ωρών (επίσημες αργίες, τοπικές εορτές κλπ).
- Απρόβλεπτες απώλειες διδακτικών ωρών (καταλήψεις, αποχές, έκτακτες συνεδριάσεις, εκδρομές, εκλογές κ.λπ).
- Ακραία καιρικά φαινόμενα, φυσικές καταστροφές
Πανδημίες-επιδημίες
- Απεργιακές ή άλλες κινητοποιήσεις
- Ασθένειες, αναρρωτικές άδειες κτλ.

-
- Χρήση ΤΠΕ συμπληρωματικά στην διδασκαλία.
 - Δημιουργία-διαμόρφωση E-class και e-me.
 - Αξιοποίηση μοντέλου ανεστραμμένης τάξης.
 - Αντικατάσταση ωρών ενός γνωστικού αντικειμένου με άλλο του οποίου η ύλη έχει προχωρήσει κανονικά.
 - Εναλλακτικό πλάνο διδασκαλίας (εφεδρικό σχέδιο μαθήματος)

Στάδιο προετοιμασίας για το ΠΣ στο σχολικό έτος των **28** εβδομάδων

- Αναζήτηση στο Φωτόδεντρο ή στον διαδικτυακό τόπο ΙΕΠ, του νεότερου ΠΣ και της επικαιροποιημένης διδακτέας ύλης του εκάστοτε μαθήματος.
- Αναζήτηση των σχολικών εγχειριδίων (βιβλία) και οδηγών εκπ/κου του μαθήματος
- Αναζήτηση των επικαιροποιημένων νόμων σχετικά με την διδακτέα και εξεταστέα ύλη, και τους τρόπους αξιολόγησης & βαθμολόγησης των μαθητών/τριών
- Αναζήτηση των επίσημων οδηγιών για τη διδασκαλία των μαθημάτων «Διδακτέα ύλη & Οδηγίες Διδασκαλίας μαθημάτων»
- Συνεργασία με συναδέλφους κοινής ειδικότητας του σχολείου, για τον προγραμματισμό και την οργάνωση της διδακτέας ύλης.
- Γνωριμία με τις υποδομές και το διαθέσιμο υλικό της σχολικής μονάδας.
- Υπολογισμός των διαθέσιμων εκπαιδευτικών ωρών ανά μάθημα βάση ισχύοντος ΩΠ

Τετραμηνιαίος Προγραμματισμός (& έτους)

Ενδεικτικός Προγραμματισμός διδακτέας ύλης 1ου Τετραμήνου				Σχολικό Έτος:.....	
Εκπαιδευτικός:.....				Σχολείο:.....	
Μάθημα (Γνωστικό αντικείμενο):.....				Τάξη/τμήμα:.....	
Τίτλος Σεναρίου (ή Ενότητας)	Εβδομάδα/ες Πιθανές Ημερομηνίες	Μαθήματα - Ώρες	Ημερομηνία Υλοποίησης Μαθήματος	Μαθησιακά Αποτελέσματα	Σημειώσεις (Υλικά-μέσα, εξοπλισμός)
1. «.....»	1η	1ο 2ο			
	2η	3ο 4ο			
2. «.....»	3η				
	4η				
	5η				
	6η				
	7η				
	8η				
	9η				
	10η				
	11η				
	12η				
	13η				
	14η				
	15η				

Ενδεικτικό ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

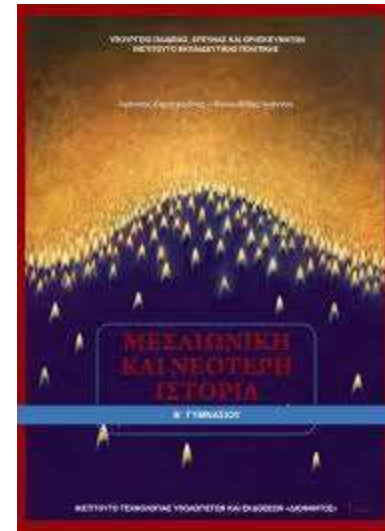
Τάξη / τμήμα	Ημερομηνία		
Μάθημα:			
Διδακτική ενότητα:	Εκπαιδευτικός:		
☐ Γενικοί στόχοι (σκοποί) της ενότητας:			
➤ Ειδικοί / Διδακτικοί στόχοι της ενότητας (Μαθησιακά αποτελέσματα: Γνώση, Δεξιότητες, Μεταγνώση):			
☐ Μέσα & υλικά διδασκαλίας			
☐ Πορεία μαθήματος (φάσεις & διδακτικές - μαθησιακές ενέργειες):			
Διδακτικές ενέργειες Εκπαιδευτικού	Μαθησιακές ενέργειες Μαθητών	Χρόνος (λεπτά)	Μέθοδος Διδασκαλίας
• Εισαγωγή	• Εισαγωγή	• Εισαγωγή
• Επεξεργασία	• Επεξεργασία	• Επεξεργασία
• Κλείσιμο	• Κλείσιμο	• Κλείσιμο
Τεστ αξιολόγησης της διδασκαλίας – του μαθησιακού αποτελέσματος:.....			
Βιβλιογραφία – Πηγές:.....			

Παραδείγματα σχεδιασμού διδασκαλίας: Γυμνάσιο

Β' Γυμνασίου, Ιστορία: **3.1.2.** Η μεταβατική εποχή: Έριδες για το ζήτημα των εικόνων

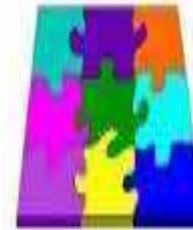
- **Έννοιες Ενότητας:** Εικονομαχία /εικονολατρία, ανεικονικές αντιλήψεις, αναστήλωση εικόνων.
- **Στόχοι:** Οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να:
 - Α)Ανακαλύψουν τις θρησκευτικές αντιλήψεις εικονολατρών και εικονομάχων σχετικά με την απεικόνιση του θείου.
 - β)Κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν το φαινόμενο της Εικονομαχίας (ως θρησκευτική και πολιτική, πολιτισμική σύγκρουση)
 - γ)να εξηγήσουν την πίστη των ανθρώπων σε δεισιδαιμονίες και να αξιολογήσουν τις συμπεριφορές στις οποίες αυτές είναι δυνατό να οδηγήσουν.

Σχολιασμός στόχων

- Οι τρεις στόχοι δεν είναι ίδιοι ως προς τον βαθμό δυσκολίας.
- Ο πρώτος αφορά στη **δεξιότητα της κατανόησης και της αναπαραγωγής,**
- ο δεύτερος **συσχετίζει την κατανόηση με την ερμηνεία,** θέτοντας επομένως ένα πιο σύνθετο ζητούμενο, ενώ
- ο τελευταίος **επιστρατεύει τον κριτικό στοχασμό και μεταφέρει την ιστορική γνώση στο σήμερα,** πράγμα που σημαίνει πως οι μαθητές θα πρέπει να έχουν παγιώσει τις ιστορικές γνώσεις και να τις μετασχηματίσουν, αλλά και να στοχαστούν πάνω σε αυτές (μεταγνώση).

Διαφοροποιημένη
Διδασκαλία

ΕΚΘΕΤΗΣ
Παιδαγωγικός Όμιλος

Επιλογή μεθοδολογίας: Διερευνητική

- **Φάση 1η** : Έκθεση προβληματισμού - κινητοποίηση μαθητών
 - **Τεχνικές:** α) Προβολή βίντεο (αφόρμηση - έναρξη συζήτησης)
 - <https://www.youtube.com/watch?v=BPVγYJhncpE>
 - Β) Προβολή εικόνων από την περίοδο της εικονομαχίας για παρατήρηση
 - Η εισαγωγή στοχεύει στην τόνωση του ενδιαφέροντος των μαθητών για τη νέα γνώση που θα παρουσιαστεί στη συνέχεια.
 - Ο εκπαιδευτικός τονίζει ότι οι μαθητές θα δουλέψουν ως ερευνητές πάνω σε υλικό που θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν τα βασικά επιχειρήματα των εικονομάχων και των εικονολατρών μέσα από μελέτη πηγών.
- Επίδειξη
 - Ανάθεση ρόλου
 - Οδηγίες έρευνας

Επιλογή μεθοδολογίας: Διερευνητική

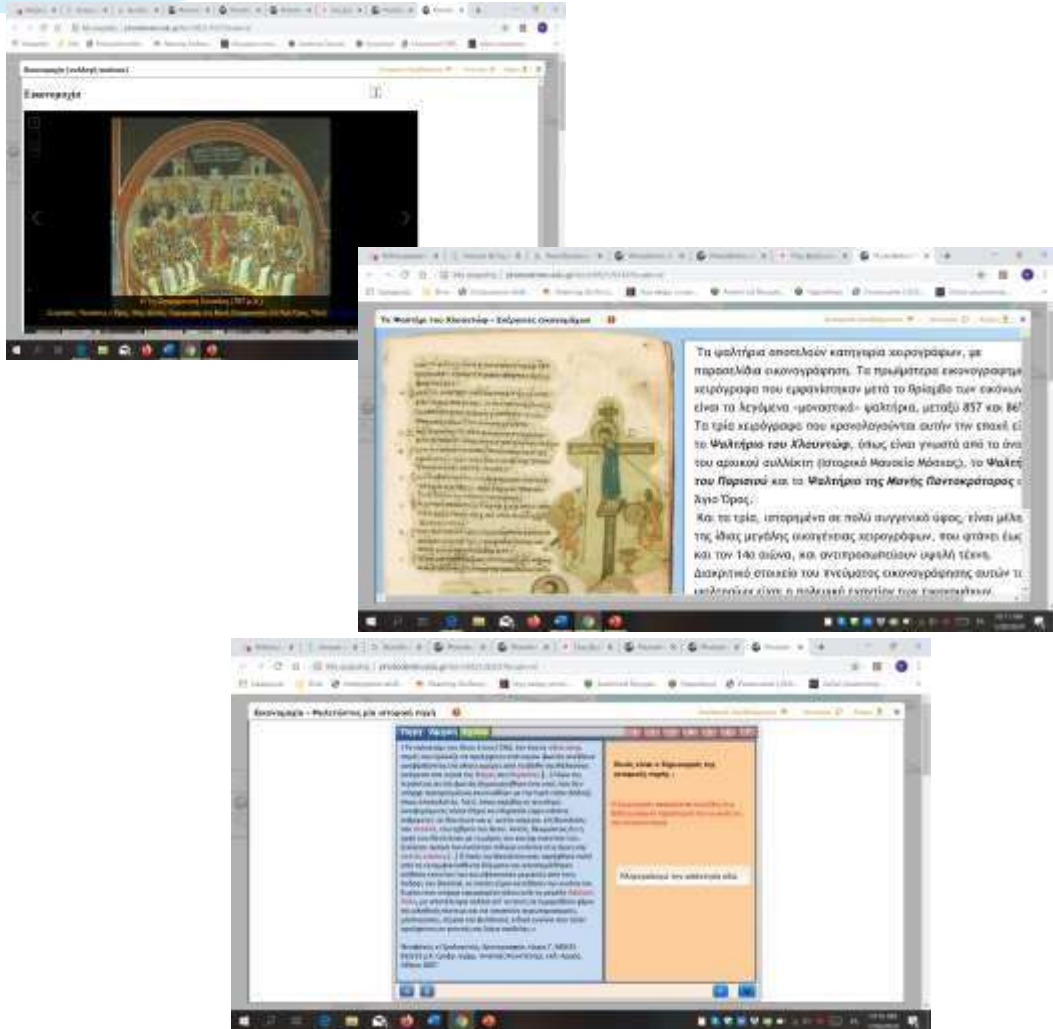
- **Φάση 1η** : Έκθεση προβληματισμού - κινητοποίηση μαθητών
 - **Τεχνικές:** α) Προβολή βίντεο (αφόρμηση - έναρξη συζήτησης)
 - <https://www.youtube.com/watch?v=BPVγYJhncpE>
 - Β) Προβολή εικόνων από την περίοδο της εικονομαχίας για παρατήρηση
 - Η εισαγωγή στοχεύει στην τόνωση του ενδιαφέροντος των μαθητών για τη νέα γνώση που θα παρουσιαστεί στη συνέχεια.
 - Ο εκπαιδευτικός τονίζει ότι οι μαθητές θα δουλέψουν ως ερευνητές πάνω σε υλικό που θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν τα βασικά επιχειρήματα των εικονομάχων και των εικονολατρών μέσα από μελέτη πηγών.
- Επίδειξη
 - Ανάθεση ρόλου
 - Οδηγίες έρευνας

Φάση 2^η Συγκέντρωση δεδομένων – επεξεργασία υλικού

- Μελέτη διαδραστικής χρονογραμμής: Οπτικοποίηση γεγονότων → τοποθέτηση στον ιστορικό άξονα ώστε να γίνεται πιο εύκολα αντιληπτή η ιστορική συνέχεια.
- Η χρονογραμμή μπορεί να δημιουργηθεί πάνω σε ένα έτοιμο σχήμα που παρέχει ο εκπαιδευτικός ή να προβληθεί στον διαδραστικό πίνακα από τα έτοιμα ψηφιακά διαδραστικά εργαλεία του Φωτόδεντρου
- <http://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/8183>

Φάση 2^η Συγκέντρωση δεδομένων – επεξεργασία υλικού (εμβάθυνση)

- Ανατίθενται στις ομάδες δραστηριότητες διαβαθμισμένης δυσκολίας (οι ομάδες είναι μικτές και όχι διαχωρισμένες / επιπεδοποιημένες, κάτι που συνιστά λάθος στη διαδικασία της διαφοροποίησης).
- Στις ομάδες δίνονται ποικίλες δραστηριότητες που βασίζονται στη μελέτη πηγών, ώστε τα μέλη να επιλέξουν, ανάλογα με το βαθμό ετοιμότητας, αυτές που ανταποκρίνονται καλύτερα στις δυνατότητές τους (εικόνες, εικόνες και κείμενο, κείμενο, συνδυασμός κειμένων).
- Ωστόσο, όλες οι πηγές στην ουσία πραγματεύονται τα ίδια θέματα και αναδεικνύουν παρόμοια ζητήματα, τα οποία η κάθε ομάδα θα πρέπει να συνοψίσει και να παρουσιάσει στην ολομέλεια, μετά το πέρας της μελέτης.
- <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-8203>
- <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8351>
- <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1053>

Φάση 2^η Συγκέντρωση δεδομένων – επεξεργασία υλικού (κριτική επεξεργασία)

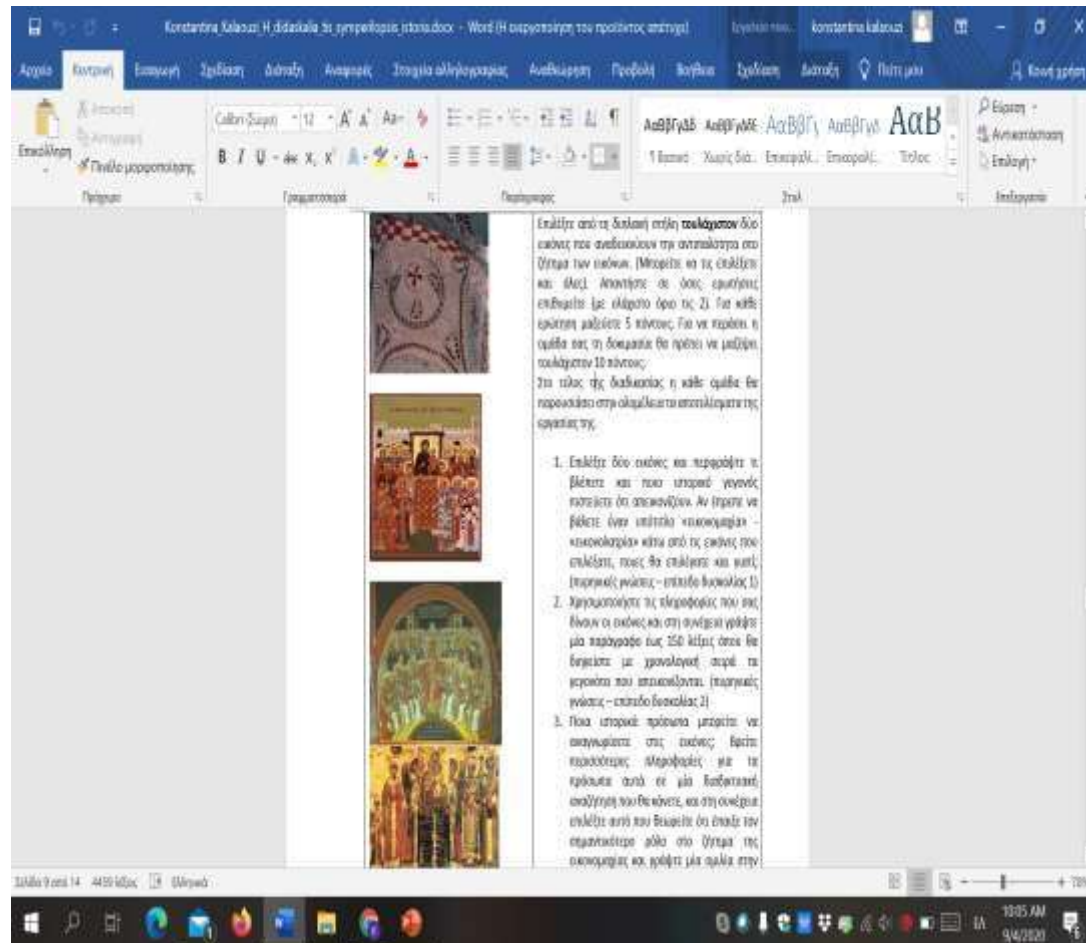

- Καλούνται να εξετάσουν την έννοια της «δεισιδαιμονίας»
- Ερευνούν και βρίσκουν παραδείγματα επικράτησής της και από άλλες ιστορικές περιόδους («κάψιμο των μαγισσών» κατά τον Μεσαίωνα, ή στους διωγμούς των Εβραίων με αποκορύφωση το Ολοκαύτωμα του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου).
- Οι μαθητές μέσα από το υλικό θα κληθούν να συζητήσουν, να εκφράσουν τις απόψεις τους και να συναγάγουν συμπεράσματα επεξεργαζόμενοι έννοιες όπως: δεισιδαιμονία – προκατάληψη – ρατσισμός.

Φάση 3^η : Οργάνωση δεδομένων, διατύπωση υποθέσεων – συμπεράσματα

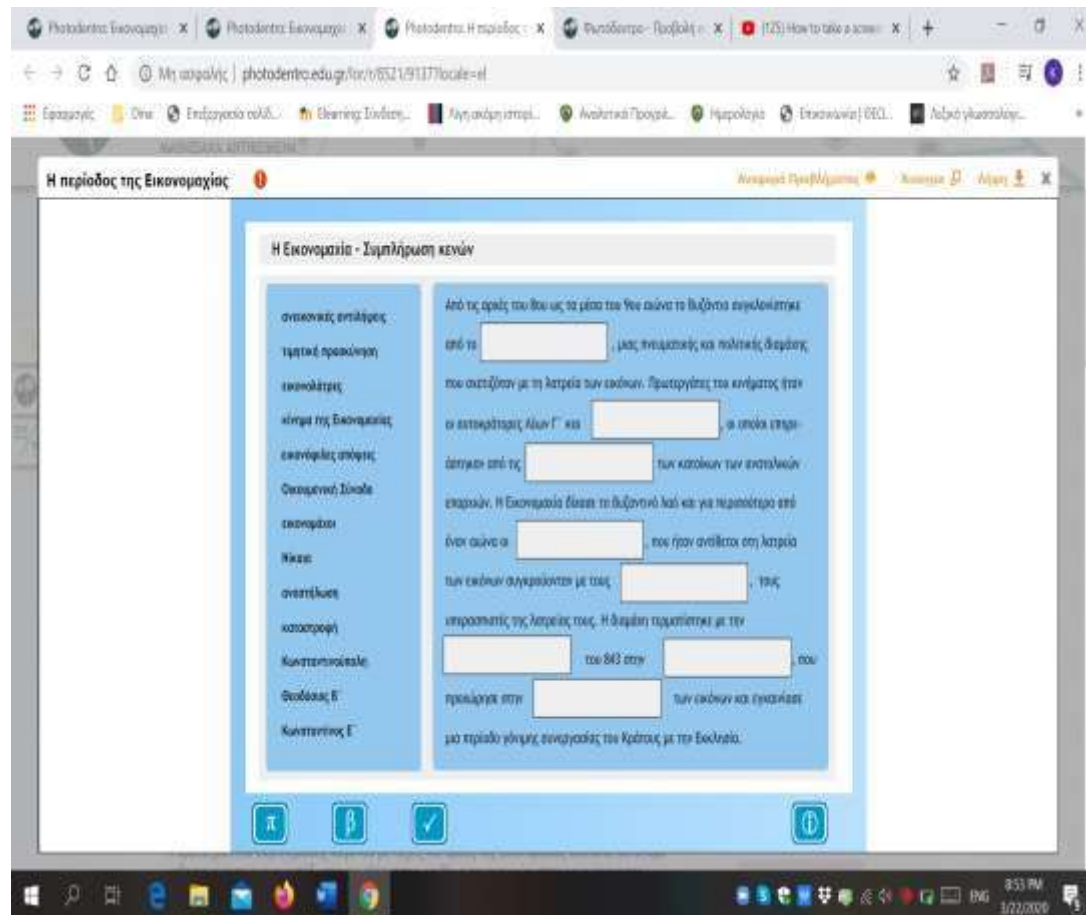
- **Φάση 3^η :** Οργάνωση δεδομένων, διατύπωση υποθέσεων – συμπεράσματα
- Προφορική συμμετοχή - ενθάρρυνση για συζήτηση
- Οι μαθητές, αφού έχουν μελετήσει τις πληροφορίες που τους δίνονται, και έχουν συμπληρώσει το φύλλο εργασίας, καλούνται να διατυπώσουν προφορικά τις απαντήσεις τους, να υποστηρίξουν τις επιλογές τους αξιοποιώντας τις πληροφορίες που συνέλεξαν.
- Θα πρέπει να έχουν κατανοήσει και να περιγράψουν → τη βασική ορολογία (εικονομαχία, εικονολατρεία, ανεικονικές αντιλήψεις κ.λπ), να παρουσιάζουν τα πρωταγωνιστικά πρόσωπα και τις φάσεις της εικονομαχίας, να εκθέτουν τα βασικά επιχειρήματα των εικονομάχων και εικονολατρών.

Φάση 4η : Αξιολόγηση

- Άσκηση επιλογής δραστηριοτήτων ανάλογα με το βαθμό ετοιμότητας των μαθητών.
- Οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν δύο από τις πέντε με διαφορετικό βαθμό δυσκολίας δραστηριότητες, να συνεργαστούν μεταξύ τους και να παρουσιάσουν το αποτέλεσμα στην ολομέλεια.

Εναλλακτικά...

- Να αναζητήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση
- <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9137?locale=el> το κείμενο και να συμπληρώσετε τα κενά χρησιμοποιώντας τους αντίστοιχους ιστορικούς όρους από τον πίνακα.

Η...

Εικονομαχία (σταυρόλεξο)

Ανεφοδιά Πανεβλόμενος

Ανεφοδιά

Έλεγχος

Οριζόντια:

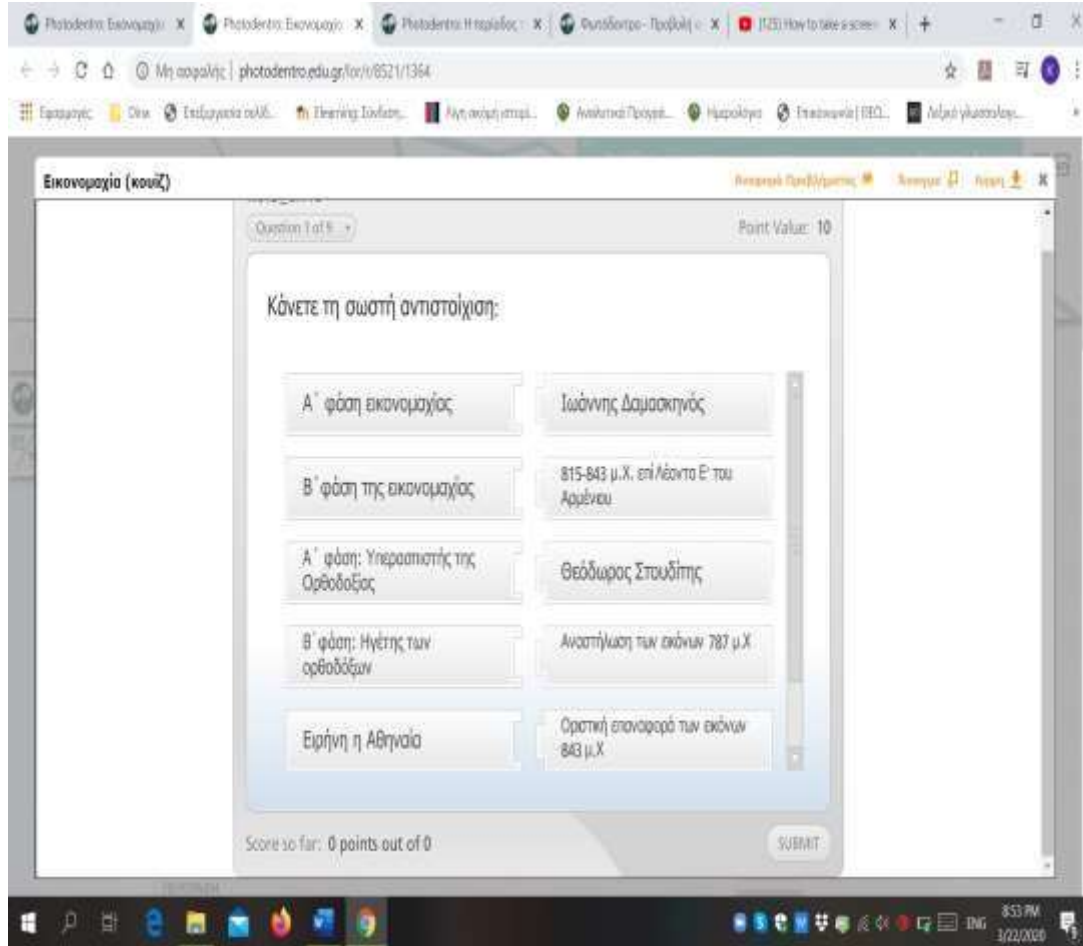
1. Η άφιξη της αποικίας του Χριστού αποτελεί και άφιξη της του θιάυ στο πρόσωπο του Ιησού και, κατά συνέπεια, υπαίτηση του ανθρώπου και της ύλης.
3. Ημέτες των ορθόδοξων κατά τη β' φάση της οικονομίας αναδεικνύεται ο Θεόδωρος
6. Κατά την α' φάση της οικονομίας έχουμε και τις πρώτες καταστροφές
7. Κατά την α' φάση της οικονομίας υπερασπίστης της Ορθοδοξίας αναδεικνύεται ο Ιωάννης

Κόθεται:

2. Το αίμα της οικονομίας είναι κυρίως
4. Η α' φάση της οικονομίας (726-787) ζυγίζεται με τις αυτοκρατορικές εντολές του Γ που τσαύρου κατά των εικόνων.
5. Στη Σύνοδο του 843, στην Κωνσταντινούπολη, καθιερώθηκε η Κυριακή της ως επίσημη εορτή για την εγκατάσταση των εικόνων.

- Να αναζητήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1036?locale=el>
- το σταυρόλεξο και να το λύσετε. Προσοχή στον χρόνο!

Και...

- Να συμπληρώσετε το quiz από την ηλεκτρονική διεύθυνση

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/>

- [/8521/1364](http://photodentro.edu.gr/lor/8521/1364)

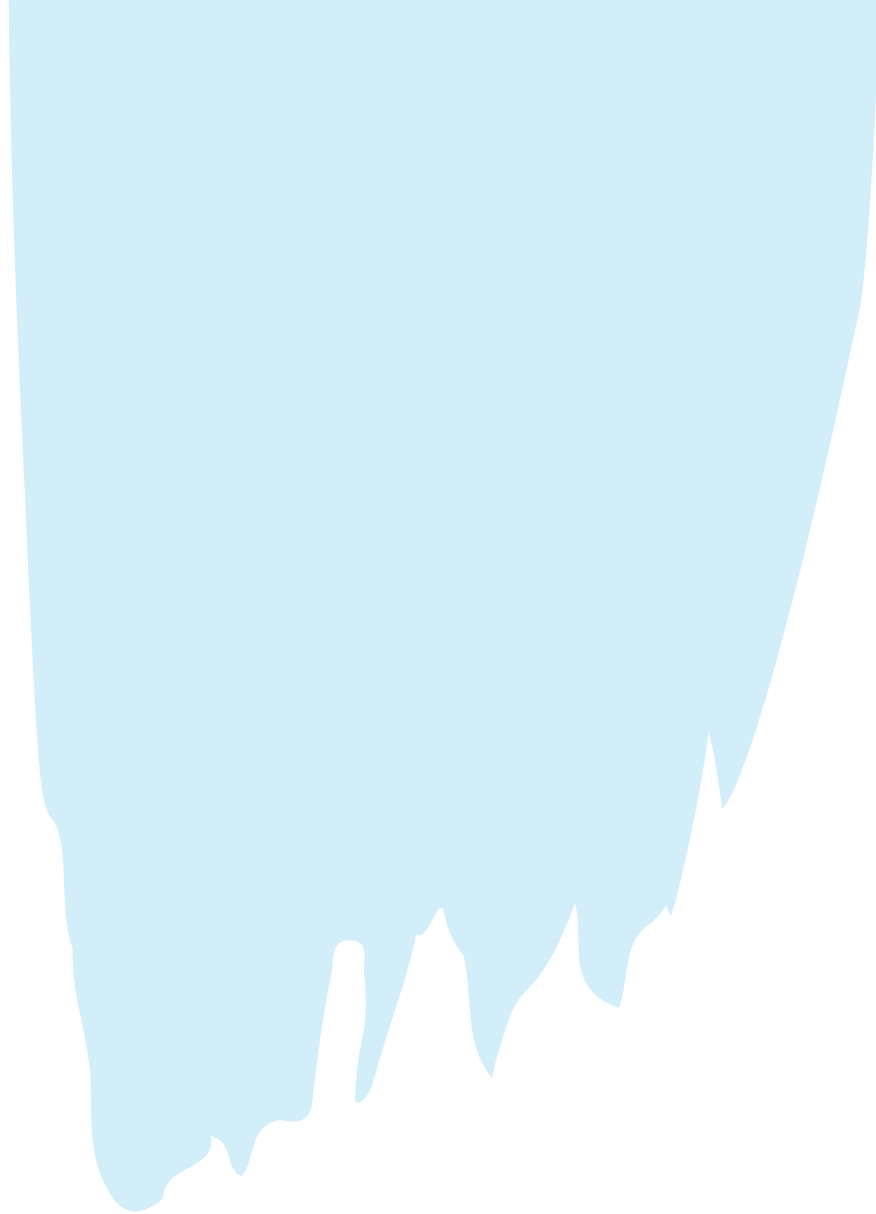
- **Φάση 5^η. Ανακεφαλαίωση:**
Συστηματοποιούνται όλες οι πληροφορίες που συνέλεξαν οι ομάδες και επαναλαμβάνονται προφορικά από τους μαθητές μέσω ερωτήσεων που κάνει ο διδάσκων.

- Αξιολόγηση αποκτηθεισών γνώσεων.

Δεξιότητες

- **Γνωστικές:**
 - Παρατηρούν, συγκρίνουν, σκέφτονται κριτικά και οδηγούνται στην αναγνώριση των προσώπων και των συνθηκών που οδήγησε σε μία μεγάλη διαμάχη. Περιγράφουν τα επιχειρήματα των εικονομάχων και εικονολατρών και τις συνέπειες από μία τέτοιου είδους διαμάχη.
 - Χρησιμοποιούν πληροφορίες, επιλύουν προβλήματα σταδιακά μέσω προβληματισμού και ανακάλυψης.
 - Μαθαίνουν να χρησιμοποιούν και να ανατρέχουν ιστοσελίδες που εμπεριέχουν ποικίλες ιστορικές πηγές τις οποίες αντιμετωπίζουν ως μέσο άντλησης πληροφοριών και γνώσης.
 - Εμβαθύνουν στα ιστορικά δεδομένα μιας εποχής και τα συγκρίνουν με αντίστοιχα της δικής τους.
- **Κοινωνικές/Επικοινωνιακές:**
 - Προβληματίζονται, διασταυρώνουν πληροφορίες που ανακαλύπτουν οι ίδιοι, διαμοιράζονται τα ευρήματα της έρευνάς τους, συνεργάζονται
- **Μεταγνωστικές:**
 - Οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι τα ιστορικά γεγονότα αναπαριστούν ανθρώπινες συμπεριφορές με διαχρονική ισχύ (προκαταλήψεις - δεισιδαιμονίες) τις οποίες θα πρέπει να αντιμετωπίζουμε με κριτική ματιά.

*Παραδείγματα
διδασκαλίας: ΓΕΛ*

Παράδειγμα διδασκαλίας και αξιολόγησης γλώσσας - λογοτεχνίας Α' ΓΕΛ

- Δίνουμε ιδιαίτερη σημασία στην επιλογή των κειμένων: Ποια κείμενα επιλέγω και τι στόχους καλύπτουν κάθε φορά.
- Για κάθε θεματική ενότητα που διδάσκουμε, καλό είναι να αξιοποιούμε κειμενικούς τύπους διαφορετικούς μεταξύ τους.
- Συνδυάζουμε τα κείμενα της θεματικής ενότητας με στοιχεία που σχετίζονται με το είδος, δομή, γλώσσα, επικοινωνιακή περίσταση που εξυπηρετεί.
- Δίνουμε προσοχή κατά τη διδασκαλία στη χρήση λεξιλογίου, σημείων στίξης, τρόπων επίτευξης συνοχής (σύνολο γλωσσικών μέσων με τα οποία οι γλωσσικές μονάδες - προτάσεις, περίοδοι, παράγραφοι - συνδέονται μεταξύ τους) και συνεκτικότητας (εσωτερική σύνδεση των ιδεών/νοημάτων → νοηματικές σχέσεις που δηλώνουν αιτιολόγηση, αίτιο - αποτέλεσμα, προϋπόθεση, προσθήκη, επεξήγηση κ.α.), επιλογές ρηματικών προσώπων

Κείμενα

- 1. Το χιούμορ, αντίδοτο κατά του πανικού. → Ενδεικτική ανάλυση

<https://drive.google.com/file/d/1o0LDDiJSzSThI1-QzaFeqxmNmzQFdnmE/view?usp=sharing>

Α΄ Φάση- Προαναγνωστικό σταδιο

- Συνδέω το θέμα με τις πρότερες γνώσεις των μαθητών π.χ αν θέλω να μιλήσω για τη σημασία του χιούμορ, τους ζητώ να αφηγηθούν ένα ανέκδοτο που τους αρέσει, να φέρουν στην τάξη μία γελοιογραφία της αρεσκείας τους και να εξηγήσουν για ποιο λόγο και με ποιον τρόπο δημιουργείται κατά τη γνώμη τους κωμικό αποτέλεσμα.
- Θέτω ερωτήματα για την αξία του χιούμορ, τη θέση που μπορεί να έχει στη ζωή μας, πότε είναι αναγκαίο, πότε δεν είναι χρήσιμο.
- Τους ζητώ να ψάξουν και να βρουν τη σημασιολογική διαφορά μεταξύ του χιούμορ, ειρωνείας, σάτιρας, παρωδίας.

B' Φάση: αναγνωστικό στάδιο

- Δίνω κείμενο που στηρίζεται στη θεματική και αγγίζει -ει δυνατόν - τα ενδιαφέροντά τους.
- Το κείμενο προσεγγίζεται ως προς το περιεχόμενο, τη γλώσσα, τη δομή και πάντα αναζητάται ο τρόπος που επιτυγχάνεται η συνοχή και η συνεκτικότητα των ιδεών που το συνθέτουν.
- Με τις ερωτήσεις που θέτω προσπαθώ επαγωγικά να οδηγήσω τους μαθητές στη συνειδητοποίηση της σύνδεσης των γλωσσικών επιλογών με τη συγκρότηση νοήματος.

Γ' Φάση

- Συγκρίνω το κείμενο που αναλύθηκε με άλλα κείμενα που ανήκουν σε διαφορετικά είδη ή τύπους.
- Ζητώ να παρατηρήσουν τον τρόπο που επικοινωνούν τα κείμενα μεταξύ τους και κατά πόσο τα αποτελέσματα που παράγουν είναι ίδια ή όχι και γιατί.

Δ' Φάση

- Μετασχηματισμοί - παραγωγή λόγου
- Βάσει των διδαχθέντων και των ιδιαίτερων ενδιαφερόντων και δυνατοτήτων των μαθητών μου, αναθέτω εργασίες παραγωγής λόγου. Κάθε φορά μπορώ να αναθέτω διαφορετικών ειδών εργασίες τις οποίες φροντίζω να αναλύσω στην τάξη και να σημειώσω τα θετικά στοιχεία όπως και ό,τι χρειάζεται διόρθωση ή βελτίωση. → Συζήτηση αναστοχασμού.

ΤΡΕΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΧΑΡΕΣ

Ὅμορφος κόσμος, ἠθικός, ἀγγελικὰ πλασμένος!

Δ. Σολωμός

Ι. ΚΑΛΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ

Εἶναι ἓνας ἀγαθὸς γεροντάκος. Ἐπειτα ἀπὸ τριάντα χρόνων ὑπηρεσία, ἔχει νὰ διατρέξει ὅλους τοὺς βαθμούς. Γραφεὺς στὸ πρωτόκολλο.

Πάντα ἔκανε τὴ δουλειά του εὐσυνείδητα, σχεδὸν μὲ κέφι. Σκυμμένος ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ στὸ παρθενικὸ βιβλίο του, περνοῦσε τοὺς ἀριθμοὺς καὶ ἀντέγραφε τὶς περιλήψεις. Κάποτε, μετὰ τὴν καταχώριση ἑνὸς εἰσερχομένου ἢ ἑνὸς ἐξερχομένου, ἐτράβαγε μιὰ γραμμὴ ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τὴν τελευταία στήλη καὶ προχωροῦσε πρὸς τὸ περιθώριο, ἔτσι σὰν ἀπόπειρα φυγῆς. Αὐτὴ ἢ οὐρὰ δὲν εἶχε θέση ἐκειμέσα, ὅμως τὴν τραβοῦσε βιαστικά, μὲ πείσμα, θέλοντας νὰ ἐκφράσει τὸν ἑαυτό του. Ἄν ἔσκυβε κανεὶς πάνω στὴν ἀπλὴ καὶ ἴσια γραμμούλα, θὰ διάβαζε τὴν ἱστορία τοῦ καλοῦ ὑπαλλήλου.

Νέος ἀκόμη, μπαίνοντας στὴν ὑπηρεσία, ἐχαιρέτησε μὲ συγκαταβατικὸ χαμόγελο τοὺς συναδέλφους του. Ἐτυχε νὰ καθίσει σ' αὐτὴν τὴν καρέκλα. Κ' ἔμεινε ἐκεῖ. Ἦρθαν ἄλλοι ἀργότερα, ἔφυγαν, ἐπέθαναν. Αὐτὸς ἔμεινε ἐκεῖ. Οἱ προϊστάμενοί του τὸν θεωροῦσαν ἀπαραίτητο. Εἶχε ἀποκτήσει μία φοβερή, μοιραία εἰδικότητα.

Ἐλάχιστα πρακτικὸς ἄνθρωπος. Τίμιος, ιδεολόγος. Μ' ὅλη τὴ φτωχικὴ του ἐμφάνιση, εἶχε ἀξιώσεις εὐπατρίδου. Ἐνα πρωί, ἐπειδὴ ὁ Διευθυντὴς του τοῦ μίλησε κάπως φιλικότερα, ἐπῆρε τὸ θάρρος, τοῦ ἀπάντησε στὸν ἐνικό, ἐγέλασε μάλιστα ἀνοιχτόκαρδα καὶ τὸν χτύπησε στὸν ὦμο. Ὁ κύριος Διευθυντὴς τότε, μ' ἓνα παγωμένο βλέμμα, τὸν ἐκάρφωσε πάλι στὴ θέση του. Κ' ἔμεινε ἐκεῖ.

Τώρα, βγαίνοντας κάθε βράδυ ἀπὸ τὸ γραφεῖο, παίρνοντας τὸν παραλιακὸ δρόμο, βιαστικὸς βιαστικὸς, γυρίζοντας δαιμονισμένα τὸ μπαστούνι του μὲ τὴν ώραία, νικέλινη λαβή, γράφει κύκλους μέσα στὸ ἄπειρο. Καὶ μέσα στοὺς κύκλους τὰ σημεῖα τοῦ ἀπείρου. Ὅταν περάσει τὰ τελευταῖα σπίτια, θ' ἀφήσει πάντα νὰ ξεφύγει ψηλὰ μὲ ὄρμη τὸ μπαστούνι του, ἔτσι σὰν ἀπόπειρα λυτρωμοῦ.

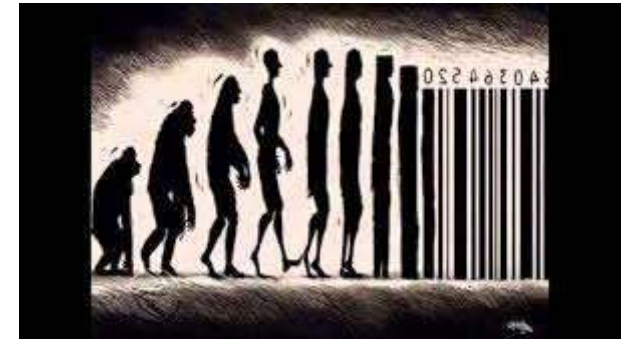
Μετὰ τὸν περίπατο τρυπώνει σὲ μία ταβέρνα. Κάθεται μόνος, ἀντίκρυ στὰ μεγάλα, φρεσκοβαμμένα βαρέλια. Ὅλα ἔχουν γραμμένο πάνω ἀπ' τὴν κάνουλα, μὲ παχιά, μαῦρα γράμματα, τ' ὄνομά τους: Πηνειός, Γάγγης, Μισσιτσιππῆς, Τάρταρος. Κοιτάζει ἐκστατικὸς μπροστὰ του. Τὸ τέταρτο ποτηράκι γίνεται ποταμόπλοιο, μὲ τὸ ὁποῖο ταξιδεύει σὲ θαυμάσιους, ἄγνωστους κόσμους. Ἀπὸ τὰ πυκνὰ δέντρα, πίθηκοι σκύβουν καὶ τὸν χαιρετᾶνε. Εἶναι εὐτυχής.

Στόχοι διδασκαλίας

- 1. Να αναγνωρίσουν τα βασικά θεματικά κέντρα που θέτει το κείμενο.
- 2. Να εντοπίσουν τους τρόπους με τους οποίους τα εκφραστικά μέσα υποστηρίζουν την παραγωγή νοήματος
- Στόχοι διαμόρφωσης στάσεων
 - 1. Να διαμορφώσουν κριτική στάση απέναντι στο θέμα του κοινωνικού συμβιβασμού / κομφορμισμού

Ενδεικτική πορεία διδασκαλίας

- **Αφόρμηση - εισαγωγικά ερεθίσματα**
- Μπορούμε να βασιστούμε στον τίτλο του διηγήματος και να καταγράψουμε τις προσδοκίες των μαθητών /τριών πριν την ανάγνωση
- Να προβάλουμε κάποιες εικόνες που σχετίζονται με την αναπαράσταση του ψυχικού/πνευματικού μαρασμού και να ζητήσουμε να τις σχολιάσουν.

-
- **Παρουσίαση κειμένου: Ανάγνωση από τον διδάσκοντα.**
 - **Επεξεργασία:**
 - 1. Επίπεδο αρχικής κατανόησης:
Εντοπισμός των χαρακτηριστικών του πρωταγωνιστικού προσώπου (εργασία, συνήθειες, σχέσεις με άλλους, ρουτίνες)
 - Καταγραφή σε φύλλο εργασίας:
Φράσεις που φανερώνουν: Σχέση με εργασία, σχέση με συναδέλφους, σχέση με διευθυντή → παρατήρηση χρόνου των ρημάτων, προτίμηση σε ποιους ρηματικούς τύπους;
 - Διερεύνηση αιτίων που καθορίζουν τη συμπεριφορά του πρωταγωνιστικού προσώπου.

- Μέθοδος: Ομαδοσυνεργατική -
- Ερωταπροκρίσεις
- Ερμηνευτικός διάλογος

-
- Επίπεδο εμπάθυνας
 - Επισήμανση εκφραστικών μέσων, σχημάτων λόγου που σχετίζονται με την επίρρωση του νοήματος (ειρωνεία, παρομοιώσεις, εναλλαγή δημοτικής - καθαρεύουσας)
 - Επισήμανση της ανωνυμίας του πρωταγωνιστικού προσώπου
 - Συσχέτιση των εκφραστικών επιλογών με την απόδοση της ψυχικής διάθεσης του πρωταγωνιστή.
 - Συζήτηση σχετικά με το αν απορρέουν κοινωνικά μηνύματα μέσα από την προσέγγιση του Καρυωτάκη
 - Σχολιασμός του αφηγητή
 - Σχολιασμός (από μία νέα οπτική) του τίτλου.

- Φύλλα εργασίας → μοιράζονται σε ομάδες μαθητών.

- Τελική αποτίμηση
- Συζήτηση σχετικά με το αν απορρέουν κοινωνικά μηνύματα μέσα από το κείμενο. Ποια είναι τα θέματα που θίγει;
- Σχολιασμός του ρόλου του αφηγητή σε σχέση με το πρωταγωνιστικό πρόσωπο
- Σχολιασμός (από μία νέα οπτική) του τίτλου.
- Ανάθεση εργασιών

Ενδεικτικές ερωτήσεις

- **Κατανόησης**: Σε ποια βαθμίδα βρισκόταν ο ήρωας στην υπηρεσία;
- Ποια ήταν η αιτία της στασιμότητας του γεροντάκου και σε ποια σημεία του κειμένου επιβεβαιώνεται;
- Περιγράψτε τις καθημερινές ρουτίνες του υπαλλήλου μόλις σχολάσει από τη δουλειά του. Οι ρουτίνες αυτές σχετίζονται με την ψυχική του διάθεση;
- **Εμβάθυνσης**: Εντοπίστε στο αφήγημα σημεία ειρωνείας και σχολιάστε τη λειτουργία της (π.χ. σχολιασμός της προμετωπίδας με τους στίχους του Δ. Σολωμού, ο τίτλος, σαρκασμός: «Οι προϊστάμενοί του τον θεωρούσαν απαραίτητο», επανάληψη, παρομοιώσεις → επιθυμία στηλίτευσης της αναξιοκρατίας / διαφθοράς, σαρκασμός της στάσης του ήρωα, αυτοσαρκασμός)
- Εντοπίστε τις παρομοιώσεις και εξηγήστε τον ρόλο τους.
- Παρατηρήστε τη γλώσσα του κειμένου (δημοτική - καθαρεύουσα). Ποιους γλωσσικούς τύπους επιλέγει να χρησιμοποιήσει ο Καρυωτάκης για να περιγράψει τον ήρωά του και γιατί;

Ανάθεση εργασίας

- Αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου (κειμενικούς δείκτες) παρουσιάστε ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το θέμα του και με ποιον τρόπο επιλέγει να το παρουσιάσει ο Καρυωτάκης; Πώς κρίνετε τη στάση του ήρωα; Αναλύστε την άποψή σας σε ένα κείμενο περίπου 200 λέξεων.

Παράδειγμα **2**: Γλώσσα Γ ΓΕΛ

- Στόχοι διδασκαλίας
- Να κατανοήσουν τη συγγραφική πρόθεση μέσα από τον εντοπισμό ποικίλων γλωσσικών δεικτών.
- Να συγκρίνουν ένα πολυτροπικό με ένα συμβατικό κείμενο και να συσχετίσουν τα νοήματά τους.

Ανθ' ημών τα βακτήρια <https://www.kathimerini.gr/opinion/959864/anth-imon-ta-vaktiria/>

Παντελής Μπουκάλας

19.04.2018 • 21:10

Τεράστιες μηχανικές χελώνες σαρώνουν τον πλανήτη. Αποστολή τους να καταβροχθίσουν τα πλαστικά που έχουν κατακαλύψει την επιφάνειά του, απειλώντας με εξαφάνιση κάθε είδους ζωή. Στον πλανήτη Γη συνέβη αυτό, στην επικράτεια της επιστημονικής φαντασίας. Το διήγημα το διάβασα δεκαετίες πριν. Δεν θυμάμαι πια τίνος συγγραφέα η επινοητική ευαισθησία φαντάστηκε τη σωτηρία της Γης από πλαστικοφάγες χελώνες.

Στο πεδίο της πραγματικότητας το πρόβλημα παραμένει οξύ. Μάρτυρες οι συνεχώς υψούμενες χωματερές και τα πλαστικονήσια των ωκεανών. Θα μπορούσαμε να ακούσουμε και τη μαρτυρία των ψαριών, μα δεν μιλάνε. Απλώς καταβροχθίζουν πλαστικό και πεθαίνουν. Οι φάλαινες βέβαια τραγουδάνε, αλλά και η δική τους μαρτυρία δεν γίνεται ακουστή. Εξ ου και η ειδησεογραφική σύγχυση για το αν η φάλαινα της Σαντορίνης βρήκε όντως το ίδιο τέλος με τη φάλαινα του ισπανικού Κέιπ Πάλος, που εντοπίστηκε νεκρή τον Φλεβάρη με δεκάδες κιλά πλαστικά στο στομάχι της.

Για τη λύση του προβλήματος μάλλον δεν δικαιούμαστε να εμπιστευθούμε αυτόν που το προκάλεσε: τον άνθρωπο. Ο τρώσας δεν παρανοιάζεται για την ίαση. Προφανώς και διαφέρει ποσοτικά η ευθύνη της μιας χώρας, τάξης ή καταναλωτικής ομάδας από την άλλη, στο βάθος όμως η στάση είναι ίδια, κι αυτό μετράει: αδιαφορία, «έλα μωρέ τώρα, χάθηκε ο κόσμος αν αφήσω τη σακούλα μου να την πάρει ο αέρας και δεν την κυνηγήσω;». Φυσικά και χάθηκε ο κόσμος. Γιατί κόσμος δεν είναι μόνο τα έμφρονα δίποδα.

Ενα κομμάτι του άλλου κόσμου, του μη έμφρονος, μοιάζει περισσότερο άξιο εμπιστοσύνης απ' ό,τι η κορωνίς της φύσεως: Αυστραλοί ωκεανολόγοι βεβαίωσαν τον Ιούνιο του 2014 ότι μικροσκοπικοί ζωντανοί οργανισμοί περιορίζουν τον τεράστιο όγκο απορριμμάτων που επιπλέουν στην επιφάνεια των ωκεανών, τρώγοντας το πλαστικό αλλά και βυθίζοντας μικρά κομμάτια του στον πυθμένα. Δύο χρόνια αργότερα, Ιάπωνες ερευνητές ανακάλυψαν ότι το βακτήριο *Ideonella sakaiensis* 201-F6 καταβροχθίζει πολλά πλαστικά μπουκάλια κάθε χρόνο, διασπώντας το πολυαιθυλένιο, το PET.

Επειδή, όμως, μια τέτοια αυτοϊαση δεν επαρκεί, αναλαμβάνει η επιστήμη να καλύψει όχι τόσο την αδυναμία της φύσης όσο την κοινωνική αμεριμνησία: Βρετανοί και Αμερικανοί επιστήμονες δημιούργησαν ένα ένζυμο ικανό να φάει το PET, το οποίο σήμερα παραμένει επί αιώνες στο περιβάλλον. Καλό το νέο. Μα και κακό: Τώρα θα πετάμε πιο άνετα τα πλαστικά μας. Και θα σφυρίζουμε στο ένζυμο να αναλάβει δράση. Ανθ' ημών.

ΘΑΛΑΣΣΑ

Πόσα χρόνια χρειάζονται τα πλαστικά για να αποσυντεθούν

	ΧΡΟΝΙΑ	ΘΑ ΥΠΗΡΧΕ ΑΠΟ ΤΟΤΕ ΠΟΥ...
Πετονιά	600	Εγινε η άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453)
Μπουκάλι	500	Γεννήθηκε ο Ουίλιαμ Σαίξπηρ (1564)
Μαχαιροπίρουνα	400	Εκδόθηκε η πρώτη εφημερίδα (1605)
Αναπτήρας	100	Βυθίστηκε ο Τιτανικός (1912)
Ποτήρι	65-75	Τελείωσε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (1945)
Σακούλα	55	Ο άνθρωπος πάτησε στο φεγγάρι (1969)
Σόλα παπουτσιού	10-20	Εγιναν οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας (2004)
Αποτσιγάρο	1-5	Ο τυφώνας Σάντι χτύπησε την Καραϊβική (2012)
Μπαλόνι	6 μήνες	«Εφυγε» ο τραγουδιστής Λέοναρντ Κοέν (2016)

...ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

← Διαφημίσεις Google

[Αποστολή σχολίων](#)

Γιατί αυτή η διαφήμιση; ▶

Απόρρητο

Αφόρμηση: Εισαγωγικά ερεθίσματα

- Μπορούμε να δείξουμε ένα σύντομο βίντεο (1') με το σύνθημα της Greenpeace για την ανάγκη απαλλαγής από το πλαστικό.
- Με αφορμή αυτό βάζουμε τους μαθητές να σκεφτούν πόσες φορές κάθε μέρα χρησιμοποιούν πλαστικές συσκευασίες.
- Αν κάνουμε μάθημα μέσω διαδικτύου μπορούμε να τους βάλουμε να καταγράψουν τα δεδομένα σε ένα συνεργατικό έγγραφο
- <https://www.youtube.com/watch?v=pHoCM94dUWw>
- Συμμετοχή - διάλογος - καταγραφή
- <http://scrumbler.ca/>

-
- Παρουσίαση κειμένων
 - Επεξεργασία:
 - 1^ο επίπεδο (Κείμενο Α'): Ζητάμε να εντοπίσουν σε ποιους αποδίδει ο συγγραφέας τις ευθύνες για την καταστροφή της θαλάσσιας πανίδας από τα πλαστικά.
 - Ρωτάμε να εντοπίσουν τα χωρία στα οποία φαίνεται η στάση του συγγραφέα
 - Προσπαθούμε να εξηγήσουμε τον τίτλο

- Προκειμένου να εξηγηθεί ο τίτλος παρέχουμε στους μαθητές στοιχεία συγκριμένου καθώς ο τίτλος συνιστά παραλλαγή της φράσης του Χ. Τρικούπη «Ανθ' ημών Γουλιμής» που την είπε όταν έχασε τις εκλογές από τον άσημο πολιτικό του αντίπαλο της περιφέρειας Μεσολογγίου, με διαφορά 4 ψήφων.
- Την πληροφορία θα πρέπει να τη δώσουμε και στη συνέχεια να ζητήσουμε από τους μαθητές να αξιολογήσουν πόσο αποτελεσματική θεωρούν την πληροφορία ώστε να κρίνουν τη λειτουργία του τίτλου.

-
- Επίπεδο εμπάθυνασης:
 - Α) Σχέση γλωσσικών δεικτών και νοήματος → παρατήρηση ρηματικών προσώπων και εξήγηση της σημασίας τους, → εντοπισμός διαφορετικών επιπέδων ύφους μέσω της εναλλαγής οικείων φράσεων με φράσεις από την καθαρεύουσα,
 - → επισήμανση εκφραστικών τρόπων (αντιθέσεις, ειρωνεία, σύνθετες λέξεις, εικόνες) και τους συνδέουμε με το συναισθηματικό αποτύπωμα που αφήνουν στον αναγνώστη.

- Φύλλα εργασίας
- Ομαδική συνεργασία / Διάλογος

- Κείμενο Β: Επίπεδο κατανόησης:
- Παρατήρηση πολυτροπικού κειμένου: Στοιχεία των δύο στηλών, σχέση πληροφορίας και εικόνας.
- Επίπεδο εμπάθυνσης: Εξήγηση του λόγου που η δεύτερη στήλη περιέχει πληροφορίες με ιστορικά σημαντικές στιγμές της ανθρωπότητας.
- Σύγκριση του νοήματος των δύο κειμένων.
- Σχολιασμός του διαφορετικού τρόπου με τον οποίο μπορεί να αποδοθεί το ίδιο μήνυμα

Ενδεικτικές ερωτήσεις

- Σε ποιους αποδίδει ο συγγραφέας του Κειμένου 1 την ευθύνη για την αλλοίωση της θαλάσσιας πανίδας και ποια στάση υιοθετεί απέναντί τους; (αναφορά σε χωρία του κειμένου)
- Ποια ρηματικά πρόσωπα επιλέγονται και πώς εξηγείται η χρήση τους; (π.χ το γ' ενικό αξιοποιείται στις φράσεις όπου διατυπώνεται το πρόβλημα, ενώ το α' πληθυντικό εκεί όπου αναδεικνύονται οι αίτιοι του προβλήματος, όπου βέβαια εντάσσει και τον εαυτό του - συνυπευθυνότητα)
- Για ποιο λόγο εναλλάσσονται φράσεις καθημερινές με φράσεις που αντλούνται από την καθαρεύουσα; Επηρεάζεται το ύφος του κειμένου; Σχετίζεται με την πρόθεση του συγγραφέα;

-
- Να εντοπίσετε τις αντιθέσεις που σημειώνονται στο κείμενο και να σχολιάσετε τη σημασία τους.
 - Να επισημάνετε δύο εκφραστικούς τρόπους με τους οποίους ο συγγραφέας προσπαθεί να επηρεάσει συναισθηματικά τον αναγνώστη του.

Παραγωγή λόγου

- Με αφορμή τα κείμενα αναθέτουμε θέμα σε σαφές επικοινωνιακό πλαίσιο →
- Ως εκπρόσωπος του δεκαπενταμελούς του σχολείου σου έχεις αναλάβει να εκφωνήσεις ομιλία στην εκδήλωση με αφορμή την παγκόσμια μέρα περιβάλλοντος όπου θες να προτείνεις τρόπους τόνωσης της οικολογικής συνείδησης των συμμαθητών/τριών σου. Μπορείς να αξιοποιήσεις (όχι να αντιγράψεις) στοιχεία από τα κείμενα που αναλύσαμε. Το κείμενό σου να μην ξεπερνά τις 350 λέξεις)

***Καλή σχολική χρονιά και
καλή δύναμη!***

